

Web of Science Veri Tabanında Yayımlanan Rekreasyon ve Doğal Çevre Etkileşimi Konulu Makalelerin Bibliyometrik Analizi

Ali BAYRAK¹ Mehmet DEMİREL¹

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi, Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı, Konya/Türkiye

ARAŞTIRMA

Öz

Doğal alanlar rekreatif faaliyetlerin gerçekleştirilmesi bakımından son derece önemli bir kaynak çeşitliliği yaratmasına rağmen bu kaynakların bilinçli bir şekilde kullanılarak sürdürülebilirliğinin sağlanması insanlığın elindeki tek sermaye olan çevrenin bozulmadan devam ettirilmesinin ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Bu bilgiler ışığında bu çalışma Web of Science veri tabanında 2003-2022 yılları arasında rekreasyon ve doğal çevre etkileşiminin tarihsel sürecine ilişkin gelişmeleri ortaya koyması ve alanda en fazla çalışılan konuların belirlenmesi için yayımlanan makalelerin taranarak bibliyometrik analizinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amacına ulaşabilmesi için “rekreasyon ve sürdürülebilirlik” “yeşil rekreasyon” “ekosistem ve rekreasyon” “ekoloji ve rekreasyon” “rekreasyon ve ekoloji” “rekreasyon ve ekosistem” (“recreation and sustainability” “green recreation” “ecosystem and recreation” “ecology and recreation” “leisure and ecology” “leisure and ecosystem”) anahtar kelimeleri taratılmıştır. Tarama sonucunda 291 makaleye ulaşılmıştır. Ulaşılan bu makaleler yayın yılına, araştırma alanlarına, ülke bazlı dağılımına, konu dağılımına, en çok kullanılan anahtar kelimelere ve makale türlerine göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda, makalelerin araştırma alanlarına bakıldığı zaman en çok çalışma yapılan alanın “Çevre Bilimleri ve Ekoloji” olduğu görülmektedir. Rekreasyon alanının ise çalışmalarda çok az yer aldığını görmekteyiz. Bu durum, doğal çevre ve rekreasyon konusunun öneminin vurgulanması için alanda daha çok çalışma yapılması gerektiğini göstermektedir. Yıllara göre dağılımına baktığımız zaman en büyük ivmenin son beş yılda yaşandığı açıkça anlaşılmaktadır. Buda bize rekreasyon ve çevre konusunun son zamanlarda daha çok üstünde durulan bir konu olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon ve Sürdürülebilirlik, Yeşil Rekreasyon, Ekosistem ve Rekreasyon, Rekreasyon ve Ekoloji.

*Sorumlu Yazar: Ali BAYRAK bayrakali17@gmail.com

Bibliometric Analysis of Articles on Recreation and Natural Environment Interaction Published in Web of Science Database

Abstract

Although natural areas produce a wide variety of resources that are crucial for the realization of recreational activities, ensuring their sustainability through intentional use of these resources demonstrates how crucial it is to preserve the environment, which is the only capital in human hands, without deterioration. This study seeks to show changes in the Web of Science database between 2003 and 2022 connected to the historical process of recreation and natural environment interaction and to conduct bibliometric analysis of the published articles in order to identify the most researched subjects in the field. The terms "recreation and sustainability," "green recreation," "ecosystem and recreation," "ecology and recreation," "leisure and ecology," and "leisure and ecosystem" were scanned to fulfill the study's objectives. The search produced 291 items as a result. These accessed papers were analyzed in terms of article type, publication year, study areas, country-based distribution, and subject distribution. After conducting the investigation, it was discovered that "Environmental Sciences and Ecology" was the subject most frequently covered in the papers. We can see that the studies give the recreation area minimal attention. This circumstance demonstrates the need for additional research in the area to highlight the value of recreation and the natural world. It is obvious from looking at the distribution by years that the last five years have seen the biggest acceleration. This demonstrates that the relationship between recreation and the environment has received increasing attention recently.

Keywords: Recreation and Sustainability, Green Recreation, Ecosystem and Recreation, Ecology and Recreation.

Giriş

Çevre, bulunduğumuz noktadan ufuk çizgisine kadar gözümüzün gördüğü her şeyi kapsayan bir bütün, yani binalar, arabalar, akan trafik sesi, gri bir gökyüzü. Peki ya ağaçlar, hayvanlar, kuş cıvıltıları, masmavi bir gökyüzü? Doğada meydana gelen bu değişimler karşılıklı etkileşim sonucu, insanlığın varoluşuyla başlamış ve günümüze kadar milyonlarca yıl boyunca artarak devam etmiştir (Güler, 2012; Demirel vd., 2021). Gerçekleşen bu etkileşimler sonucunda, insanlar doğal çevredeki halihazırda savunmasız olarak bulunan kaynakları düşüncesizce kullanarak ve ekonomik çıkarlarını düşünerek, teknolojinin de yardımıyla çevreye zarar vermeye başlamıştır (Çabuk ve Karacaoğlu, 2003; Maltaş, 2015). Doğa insanların bu gelişiminin karşısında kendi kendini yenileyebilmede yenik düşmüştür (Berdimuratova ve Mukhammadiyarova, 2020). İnsanların çevreye verdiği zarar artık gözle görülür hale geldiğinde bazı çözümler üretmek için, başlangıç olarak 1972’de Birleşmiş Milletler tarafından Stockholm’de “İnsan ve Çevre Konferansı” düzenlenmiştir (Gürseler, 1992). Ardından 1980’lerin sonunda Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) “sürdürülebilir kalkınma” kavramını öne sürmüştür ve çevresel sorunlara değinmiştir (Tosun, 2001). Bu gelişmeyi takiben çevresel duyarlılık, öne çıkan konular arasında ilk sıraları alırken 1992’de Rio’da “Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nın” gerçekleşmesiyle de dünya çapında önem kazanan bir konu haline gelmiştir (Güneş vd., 2021).

Doğal çevre, rekreasyon faaliyetlerinin (doğal alanlarda yapılabilen; dağcılık, yamaç paraşütü, kaya tırmanışı, doğa yürüyüşü, fotoğrafçılık, kuş gözlemciliği vb.)

gerçekleştirilebilmesi için muazzam bir kaynak niteliği taşımaktadır (Varol vd., 2022; Bayram ve Kavlak, 2021; Kavlak vd., 2021). Bu muazzam kaynağın sağladığı imkânların farkına varılmasıyla, doğal çevreye olan ilgi artış göstermiştir. Yükselen bu ilgi beraberinde kaynak kullanımını arttırmış, bu artışın oluşturduğu ihtiyaçla beraber ise, doğal kaynaklara dayalı endüstrilerin, zamanla çeşitlenmesine yol açmıştır (Andersen ve Wicken, 2021). Bu çeşitliliğin ve kaynak kullanımının artması dünyaca bir zenginlik olarak görülmesine rağmen, zamanla bilinçsiz ve sürdürülebilir bir anlayış çerçevesi ile kullanılmayan kaynaklar tahrip olmaya başlamış ve bunun beraberinde ise hava,

su ve toprak kirliliği, biyoçeşitliliğin azalması, ekosistemlerin yok olması, ormanların tahribatı, buzullarda meydana gelen erimeler gibi daha birçok çevresel sorunu da beraberinde getirmiş ve bu da ülkeler arası iş birliğinin kapısını açmıştır (Andersen ve Wicken, 2021; Baykal ve Baykal, 2008). Bu gibi sorunların üstesinden gelebilmemiz için tek bir doğrultuda tek bir amaca yönelik olan ve oluşabilecek farklı tehditlerin hesaplanmadan yapıldığı bir sürdürülebilirlik modeli yerine, sorunlara sistematik ve bütünsel olarak yaklaşan bir rekreasyonel sürdürülebilirlik modeli benimsemenin daha doğru olacağı düşünülmektedir (Bank ve Bank, 2019; Conine vd. 2004; Oliveira vd. 2010). Rekreasyon ihtiyacının karşılanmasında büyük bir önem taşıyan orman gibi doğal çevresel alanlar ulaşılabilirliği kolay olan ve maddi olarak bireyi zorlamayan mekânlar olmalarından dolayı, rekreasyonistler için çekiciliği yüksek olan yerlerdir (Aksu vd., 2022; Demirel vd., 2022; Kariel ve Draper, 2021).

Konuyla ilgili yapılan bibliyometrik analizlere bakıldığında; rekreasyon ve çevre etkileşimi konu alan çalışmaların oldukça az olduğu göze çarpmaktadır. Ancak rekreasyon çatısı altında yapılan çalışmalara bakıldığı zaman “rekreasyon” (Gözen, 2020; Dündar ve Gülcan, 2022; Güneş vd. 2021; Token, 2021; Yersüren ve Özel, 2020) “rekreasyon ve turizm” (Hall, 2010; Vishwakarma ve Mukherjee, 2019; Tekeli ve Bozkurt, 2021; Kavlak vd., 2020) “rekreasyon ve sürdürülebilirlik” (Genç vd. 2022) alanlarında ağırlıklı olarak çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Alan yazına bakıldığı zaman rekreasyon ve doğal çevre etkileşimi üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olması bu çalışmanın önemini arttırmaktadır. Web of Science veri tabanında yapılan bu çalışmanın rekreasyon ve doğal çevre etkileşimi üzerine çalışacak kişilere ışık tutacağı, rekreasyon ve doğal çevre etkileşiminin son yirmi yıllık sürede geçmişten günümüze nasıl geldiğini ve son durumun ne olduğunu göstermede önemli olacağı düşünülmektedir.

Bu bilgiler ışığında bu çalışmanın Web of Science veri tabanında 2003-2022 yılları arasında rekreasyon ve doğal çevre etkileşiminin tarihsel sürecine ilişkin gelişmeleri ortaya koyması ve alanda en fazla çalışılan konuların belirlenmesi için yayınlanan makalelerin taranarak bibliyometrik analizinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışma, Web of Science Core Collection veri tabanında “Anahtar Kelimeler” üzerinden taratılmıştır. Yapılan çalışmada altı adet değişken ele alınmıştır. Bu değişkenler “rekreasyon ve sürdürülebilirlik” “yeşil rekreasyon” “ekosistem ve rekreasyon” “ekoloji ve rekreasyon” “rekreasyon ve ekoloji” “rekerasyon ve ekosistem” (“recreation and sustainability” “green recreation” “ecosystem and recreation” “ecology and recreation” “leisure and ecology” “leisure and ecosystem”) anahtar kelimelerinden oluşmaktadır. Bu bağlamda rekreasyonun doğal çevre

ile olan etkileşimini konu alan makaleler bu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Çalışmaya kitap bölümleri, kitap incelemeleri, erken erişim makaleler, toplantı özetleri ve yazım dili İngilizce olmayan çalışmalar dahil edilmemiştir. Araştırmada 2003-2022 yılları arasında rekreasyon ve doğal çevre etkileşimi ile ilgili makalelerin belirli kriterler dahilinde incelenerek bibliyometrik analize tabi tutulması amaçlanmıştır. Tarama sonucunda 291 makaleye ulaşılmıştır. Bu kapsam dahilinde araştırmanın amacına ulaşabilmesi için yanıt aranan sorular şu şekildedir:

- Makalelerin yıllara göre dağılımındaki değişimler nelerdir?
- Makalelerin araştırma alanlarına göre dağılımı nasıldır?
- Rekreasyon ve doğal çevre etkileşimi ile ilgili yazılan makalelerin ülkelere göre dağılımı nasıldır?
- Rekreasyon ve doğal çevre etkileşimi ile ilgili yazılan makalelerde en çok hangi konu araştırılmıştır?
- Makalelerde yer alan anahtar kelimelerin kullanım sıklığı nedir?
- Makalelerin türlerine göre dağılımı nasıl değişiklik göstermektedir?

Bibliyometrik analiz:

Sengupta, 1992' ye göre Bibliyometri, “biblio” ve “metrics” köklerinden türemiştir. “Biblio” kelimesi Latin ve Grek dilinde olan ve “kitap” anlamına gelen “bybl(os)” kelimesine eş değer “biblion” kelimesinden gelir. “Metrics” ise Latin ve Grek dilinde “metricus” veya “metrikos” kelimelerinden gelmekte ve “ölçü bilimi” anlamını taşımaktadır(Yersüren ve Özel 2020).

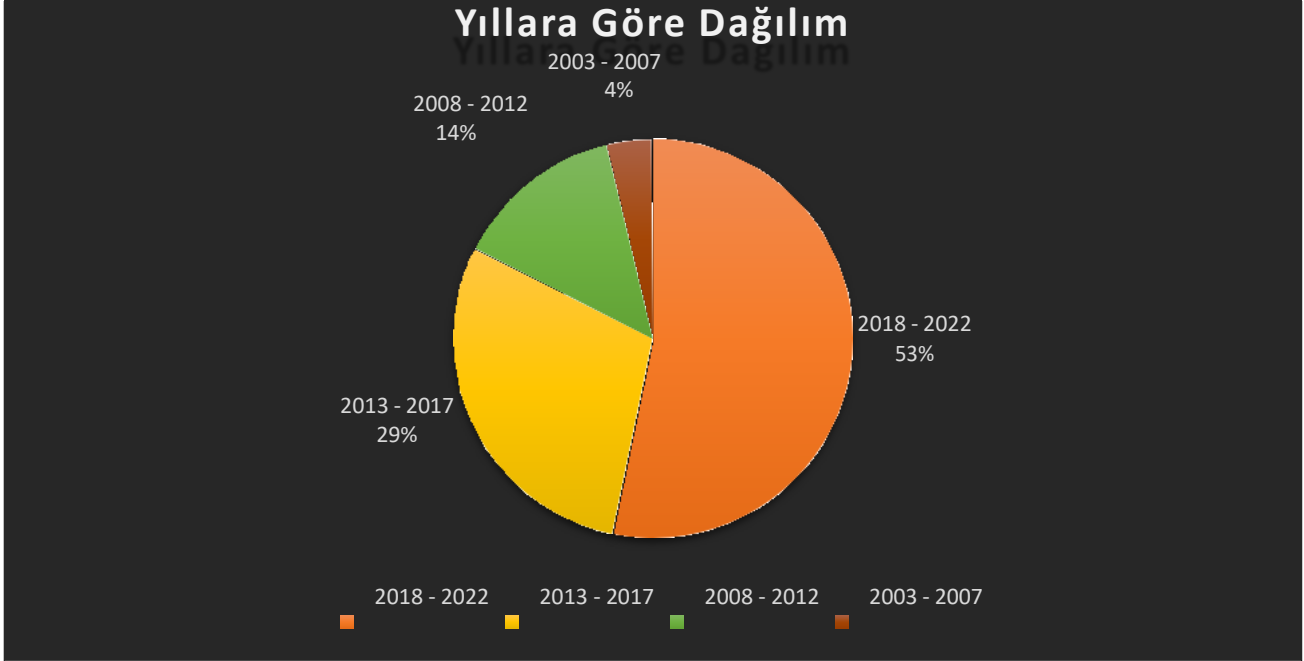
Bibliyometrik analiz kavramı belirli bir alanda yapılmış bilimsel çalışmaların düzenini anlamak için (Goyal ve Kumar, 2020) çalışmaların yayımlandığı yıl, ele aldığı konular ve hangi bölgelerde konuyla ilgili çalışmaların yoğunluk gösterdiği gibi değişkenlerin niceliksel olarak analiz edildiği bir araştırma yöntemidir(Polat vd., 2019). Araştırma yapılan alan ile ilgili bizlere daha net bilgiler sunduğu için geleneksel araştırma metotlarını tamamlayıcı bir yöntem olarak ön plana çıkmaktadır(Jiang vd., 2019). Bibliyometrik analiz yükselen trendlerin neler olduğunu anlamada ve gelecek çalışmalar için zemin oluşturmada bize yardımcı olabilecek bir araştırma yöntemidir(Zhang vd., 2016). Bibliyometrik analiz ile yapılan bir çalışma sayesinde üniversitelerin, ülkelerin, dergilerin ilgili konu hakkında daha çok hangi çalışma alanları üzerinde durdukları ve bilgili konu hakkında literatürde ne gibi boşlukların var olduğunu bizlere gösterebilen en önemli çalışma yöntemlerinin başında gelmektedir (Köse ve Lapa, 2021).

Bu çalışma, TR Dizin etik kurul izni gerektiren çalışma grubunda yer almamaktadır.

Bulgular

Web of Science veri tabanında taranan makaleler yer almaktadır. Araştırmacıların rekreasyon ve çevre etkileşimi daha rahat anlayabilmesi için yıllar beş yıllık periyodlar halinde kategorize edilmiştir.

Şekil 1. Yıllara Göre Dağılım

Şekil 1. incelendiğinde Web of Science veri tabanında “Rekreasyon ve Doğal Çevre Etkileşimi” alanında 2003 – 2007 yılları arasında 11 yayın, 2008 – 2012 yılları arasında 40 yayın, 2013 – 2017 yılları arasında 85 yayın, 2018-2022 yılları arasında 155 yayın yapıldığı görülmektedir. Şekil 1’ e göre 2003’ten günümüze kadar süre gelen yıllarda çalışmaların sayısının hızla artış gösterdiği anlaşılmaktadır. İstatistiklere göre en çok çalışma ise son beş yıllık periyotta gerçekleşmiştir.

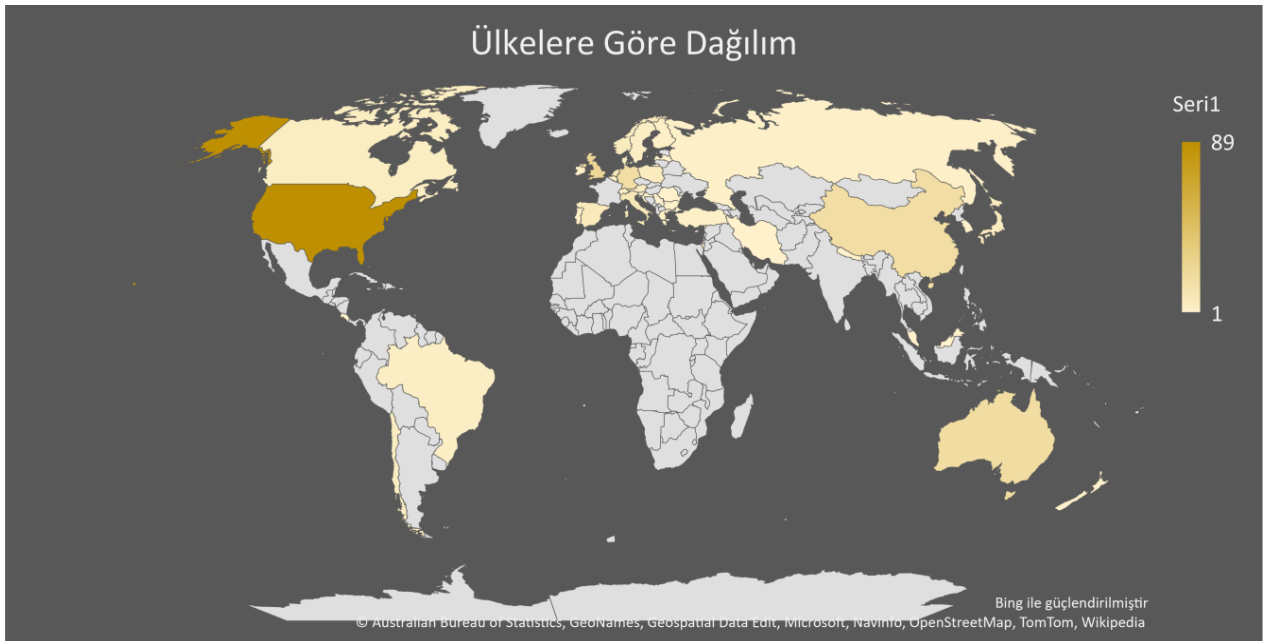
Tablo 1. Araştırma Alanlarına Göre Dağılım

Araştırma Alanları	Frekans (n)
Çevre Bilimleri ve Ekoloji	222
Ormancılık	47
Biyçeşitliliğin Korunması	28
Coğrafya	23
Sosyal Bilimler Diğer Konular	21
Fiziki Coğrafya	18
Bilim Teknoloji Diğer Konular	18
Kent Çalışmaları	18
İşletme Ekonomisi	16
Deniz Tatlısu Biyolojisi	15
Bitki Bilimleri	15
Su Kaynakları	14
Kamu Yönetimi	13

Jeoloji	7
Mühendislik	6
Tarım	4
Sosyoloji	4
Zooloji	4
Eğitim Araştırmaları	3
Evrimsel Biyoloji	3
Balıkçılık	3
Denizcilik	3
Kalkınma Çalışmaları	2
Uluslararası İlişkiler	2
Meteoroloji Atmosfer Bilimleri	2
Kamu Çevre İş Sağlığı	2
Uzaktan Algılama	2
Ulaşım	2
Böcekbilim	1
Aile Çalışmaları	1
Geriatric Gerontoloji	1
Yaşam Bilimleri Biyotıp Diğer Konular	1
Spor Bilimleri	1
Kadın Çalışmaları	1

Tablo 1. incelendiğinde Web of Science veri tabanında “Rekreasyon ve Doğal Çevre Etkileşimi” alanında toplam 34 farklı alanda çalışma yapıldığı görülmektedir. İlgili alanda en çok araştırma yapılan konu 222 yayın ile “çevre bilimleri ve ekoloji” olmuştur. Sırasıyla “ormancılık” 47 yayın, “biyoçeşitliliğin korunması” 28 yayın, “coğrafya” 23 yayın, “sosyal bilimler diğer konular” 21 yayın ile ilk beşte yer almaktadır. Fakat tablo 1. İncelendiğinde çalışma alanlarının toplam erişilen makale sayısına göre fazla olduğu görülmektedir. Bu durum bir makalenin birden fazla alanda yer alabileceğinin göstergesi olarak kabul edilebilir.

Şekil 2. Ülkelere Göre Dağılım

Şekil 2. İncelendiğinde Web of Science veri tabanında “Rekreasyon ve Doğal Çevre Etkileşimi” alanında 89 yayın ile ABD en çok yayın yapan ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Sırasıyla İngiltere (24 yayın), Avusturalya (19 yayın), Çin (18 yayın), Almanya (18 yayın), İtalya (9 yayın), İspanya (8 yayın), Hollanda (8 yayın), Polonya (6 yayın), Japonya (6 yayın) ile en çok çalışma yapan ülkeler arasında ilk 10’ da yer almaktadır.

Tablo 2. Konulara Göre Dağılım

Konular	Frekans (n)
Ormancılık	100
Konaklama, Boş Zaman, Spor ve Turizm	93
Ekonomik Teori	25
Zooloji ve Hayvan Ekolojisi	17
Deniz Biyolojisi	16
İklim Değişikliği	5
Sosyal Psikoloji	5
İnsan Coğrafyası	5
Beslenme ve Diyetetik	2
Toprak Bilimi	3
Biyozleme ve Biyoindikatörler	2
Uzaktan Algılama	2
Ekonomi	2
Sürdürülebilirlik Bilimi	1
İşitme Kaybı	1
Tıp Etiği	1
Entomoloji	1
Herbisitler, Pestisitler ve Toprak Zehirlenmesi	1
Kontaminasyon ve Fitoremediasyon	1
Ulaşım	1
Yapay Zekâ ve Makine Öğrenimi	1
Tarım Politikası	1
Politika Bilimi	1
Yönetmek	1
Modelleme ve Simülasyon	1
Oşinografi, Meteoroloji ve Atmosfer Bilimleri	1
Okyanus Dinamikleri	1
Toplam	291

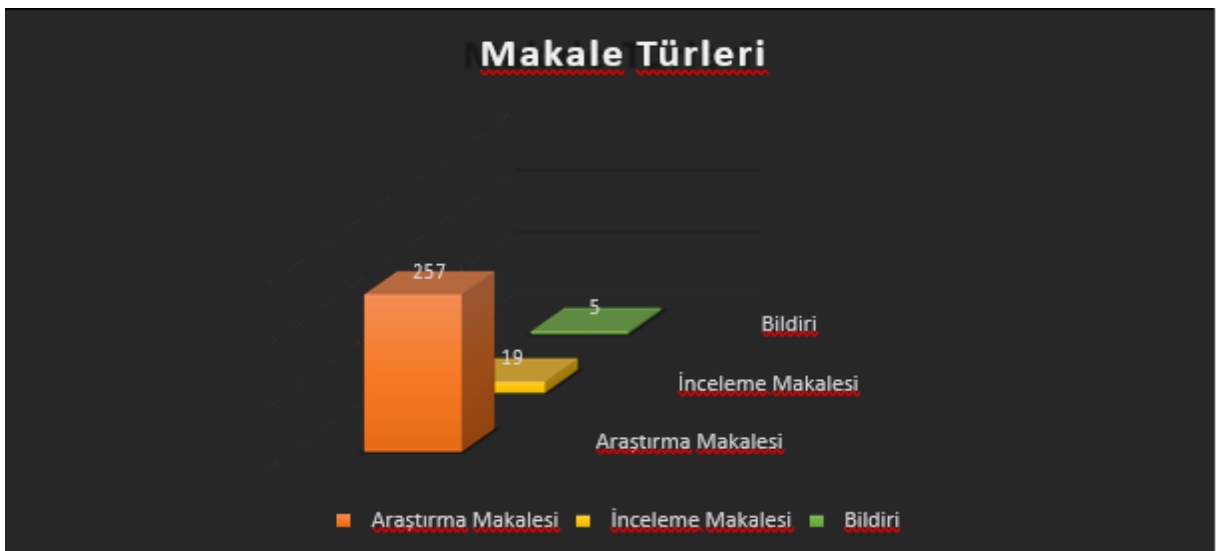
Tablo 1. incelendiğinde Web of Science veri tabanında “Rekreasyon ve Doğal Çevre Etkileşimi” alanında toplamda 27 konu üzerinde çalışma yapıldığı ortaya çıkmıştır. Alanda en çok yoğunlaşılacak konu 100 yayın ile ormancılık konusu olmuştur. Sırasıyla, “konaklama, boş zaman, spor ve turizm” (93 yayın), “ekonomik teori” (25 yayın), “zooloji ve hayvan ekolojisi” (17 yayın), “deniz biyolojisi” (16 yayın) ile en çok çalışma yapılan konular arasında başta gelmektedir.

Şekil 3. Anahtar Kelimelerin Dağılımı

Şekil 3. incelendiğinde Web of Science veri tabanında “Rekreasyon ve Doğal Çevre Etkileşimi” alanında yayınlara baktığımız zaman toplam 829 adet farklı anahtar kelimenin kullanıldığı tespit edilmiştir. Şekil 3’ de en çok kullanılan 10 anahtar kelime gösterilmiştir. Şekil 3’ e göre en çok kullanılan anahtar kelimeler arasında ilk olarak, %33 ile “rekreasyon”, %18 ile “ekosistem servisleri”, %16 ile “rekreasyon ekolojisi”, %9 ile “kültürel ekosistem hizmetleri”, %7 ile “açık hava etkinlikleri”, %5 ile “korunan alanlar”, %5 ile “sürdürülebilirlik” anahtar kelimeleri gelmektedir.

Şekil 4. Makale Türleri

Şekil 4’ de Web of Science veri tabanında “Rekreasyon ve Doğal Çevre Etkileşimi” alanındaki makalelerin “araştırma makalesi, inceleme makalesi, bildiri” türünde dağılımı

gösterdiği görülmektedir. İlgili alanda en çok yayın yapılan makale türü 257 yayınlı “araştırma makalesi” olmuştur. “İnceleme makalesi” 19 yayınlı ile ikinci sırada, “bildiri” 5 yayınlı ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Sonuç

Yapılan bu çalışmada Web of Science Core Collection veri tabanında “recreation and sustainability” “green recreation” “ecosystem and recreation” “ecology and recreation” “leisure and ecology” “leisure and ecosystem” kavramlarını anahtar kelimelerinde kullanan çalışmaların bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda 2003-2022 yılları arasında 291 makaleye ulaşılmıştır. Ulaşılan bu makaleler yayım yılı, araştırma alanı, ülke, araştırma konusu, anahtar kelime ağı ve makale türlerine göre incelemeleri yapılmıştır. Bu bağlamda yapılan bu çalışmada rekreasyon ve doğal çevre etkileşiminin tarihsel sürecine ilişkin gelişmeleri ortaya koyması ve alanda en fazla çalışılan konuların belirlenmesi için yayınlanan makalelerin taranarak bibliyometrik analizinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Makalelerin yıllara göre dağılımındaki değişimlere bakıldığında zaman; 2003 – 2007 yılları arasında 11 yayınlı, 2008 – 2012 yılları arasında 40 yayınlı, 2013 – 2017 yılları arasında 85 yayınlı, 2018- 2022 yılları arasında 155 yayınlı yapıldığı görülmektedir. Beş yıllık periyodlara bakıldığında zaman 2003’ten günümüze kadar gelen süreçte yayımlanan makale sayısının sürekli arttığı görülmektedir. Çevresel farkındalığın artması ve Dünya gündeminde sürdürülebilirlik kavramının önem kazanmasından kaynaklı olarak, özellikle son beş yıllık periyotta yayımlanan makalelerin diğer yılların toplamından bile daha fazla olması dikkat çekmektedir. Aslında bu durum son yıllarda doğal çevre ve rekreasyon kavramının daha fazla gündeme geldiğinin bir kanıtı olarak gösterilebilir.

Makalelerin araştırma alanlarına baktığımız zaman 34 farklı alanda çalışma yapıldığı görülmektedir. İlgili alanda en çok araştırma yapılan konu 222 yayınlı ile “çevre bilimleri ve ekoloji” olmuştur. Sırasıyla “ormancılık” 47 yayınlı, “biyoçeşitliliğin korunması” 28 yayınlı, “coğrafya” 23 yayınlı ile ilk sıraları almaktadır. Makalelerde yer alan araştırma konularına baktığımız zaman ise toplamda 27 konu üzerinde çalışma yapıldığı ortaya çıkmıştır. Alanda en çok yoğunlaşılan konu 100 yayınlı ile ormancılık konusu olmuştur. Sırasıyla, “konaklama, boş zaman, spor ve turizm” (93 yayınlı), “ekonomik teori” (25 yayınlı), “zooloji ve hayvan ekolojisi” (17 yayınlı), “deniz biyolojisi” (16 yayınlı) ile en çok çalışma yapılan konular arasında başta gelmektedir. Burada dikkat çeken ortak nokta ormancılık terimidir. Rekreasyon faaliyetlerinin gerçekleştirirken orman gibi doğal açık yeşil alanların oynadığı rolün ne denli büyük olduğunu anlamada insanlara yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ama rekreasyon ve doğal çevre etkileşimini incelerken rekreasyon faaliyetlerine kaynak sağlayan deniz, su ve hava kaynakları, ekosistem, sürdürülebilirlik gibi konuların az çalışması araştırmaların eksikliği olarak gösterilebilir. Bahsi geçen bu konulara daha çok ağırlık verilmesi doğal çevrelerde bulunan kaynakların çeşitliliğinin önemini vurgulamak ve bu kaynakların korunmasına dikkat çekmek için önemli olabilir.

Makalelerin türlerine göre dağılımına baktığımız zaman alanda en çok yayınlı yapılan makale türü 257 yayınlı “araştırma makalesi” olmuştur. “İnceleme makalesi” 19 yayınlı ile ikinci sırada, “bildiri” 5 yayınlı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Yapılan çalışmaların yöntemleri göz önünde bulundurulduğunda araştırmacıların nitel ve nicel çalışmaları, derleme çalışmalara nazaran daha ağırlıklı olarak kullandığı görülmektedir. Bu durum konu ile ilgili yapılan

çalışmalarda daha çok özgün içerikli çalışmaların tercih edildiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Yayımlanan makalelerin ülkelere göre dağılımına baktığımız zaman alanda 89 yayın ile ABD en çok yayın yapan ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Sırsıyla İngiltere (24 yayın), Avustralya (19 yayın), Çin (18 yayın), Almanya (18 yayın) ile ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında değerlendirildiğinde ABD ve İngiltere ön plana çıkan ülkeler olarak görülmektedir. Bu bakımdan özellikle de ABD'nin alana yön verdiğini söylemek mümkündür. Türkiye'nin 3 çalışma ile 20. sırada yer alarak diğer ülkelere göre kıyasla alanda daha az etkin olduğu görülmektedir.

Makalelerde yer alan anahtar kelimelerin kullanım sıklığına baktığımız zaman toplam 829 adet farklı anahtar kelimenin kullanıldığı tespit edilmiştir. En çok kullanılan anahtar kelimeler arasında ilk olarak, %33 ile "rekreasyon", %18 ile "ekosistem servisleri", %16 ile "rekreasyon ekolojisi", %9 ile "kültürel ekosistem hizmetleri", %7 ile "açık hava etkinlikleri", %5 ile "korunan alanlar", %5 ile "sürdürülebilirlik" anahtar kelimeleri gelmektedir. Anahtar kelimelere ilişkin ulaşılan istatistikler de rekreasyon, ekosistem ve ekoloji kelimelerinin yoğun olarak kullanıldığı ve bu kelimelerin çalışmalara yön verdiği görülmektedir. Buna karşılık sürdürülebilirlik, açık hava etkinlikleri ve koruma alanları anahtar kelimelerinin yayımlanan makalelerde oldukça az yer aldığı görülmektedir. Ayrıca Genç vd., (2022) tarafından yapılan "Açık alan rekreasyonu ve sürdürülebilirlik kavramlarını bir arada kullanan uluslararası çalışmaların bibliyometrik analizi" adlı benzer bir çalışmada 245 çalışma incelenmiş ve en çok kullanılan ve alan yön veren anahtar kelimeler arasında "rekreasyon", "sürdürülebilirlik", "sürdürülebilir kalkınma" ve "açık alan rekreasyonu" anahtar kelimelerinin olduğu tespit edilmiştir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Web of Science veri tabanında 2003'ten günümüze kadar yayımlanan çalışmaların bibliyometrik analize dahil edilmesi bu çalışmanın sınırlılığı olarak kabul edilebilir. Aynı zamanda bu çalışmayı hazırlarken yayım türü olarak sadece İngilizce makaleleri araştırmaya dahil etmemiz çalışmanın bir diğer sınırlılığı olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla bundan sonra yapılacak çalışmalara İngilizce olarak yayımlanan makaleler dışında kalan araştırma türlerinin ve diğer dillerinde dahil edilerek yapılacak bir çalışma, daha çok veriye ulaşacağından daha kapsamlı olacaktır. Bir diğer husus ise bizim bu çalışmada çevreyi "doğal çevre" kapsamında ele almamızdır. Ama çevre çok geniş bir kavram olmakla beraber, yapay unsurlardan da oluşmaktadır. Bu bağlamda çevreyi tüm unsurlarıyla ele alan bir çalışma daha kapsayıcı olabilir. Aynı zamanda temalı parklar ve rekreasyon ilişkisini inceleyen bir bibliyometrik çalışma da literatürdeki boşluğun doldurulması adına önemli olacağı düşünülmektedir.

Etik Kurul ile İlgili Bilgiler:

Bu çalışma, TR Dizin etik kurul izni gerektiren çalışma grubunda yer almamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:

Araştırma Dizaynı: AB, MD. İstatiksel analiz: MD. Makalenin Hazırlanması AB, MD.

Verilerin Toplanması: AB.

Çıkar Çatışması:

Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Aksu, H. S., Güneş, S. G., ve Kaya, A. (2022). Covid-19 Küresel Salgını Sürecinde Rekreyasyona Aktif Katılımın Yalnızlık Algısına Etkisi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(2): 83-97.
- Andersen, A. D., ve Wicken, O. (2021). Making Sense of How the Natural Environment Shapes Innovation, Industry Dynamics, and Sustainability Challenges. *Innovation and Development* 11(1): 91-117.
- Bank, Ms. M., ve Bank, C., M. (2019). African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure Rethinking Our Relationship to The Natural Environment through Legally Compliant Sustainable Tourism. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 8(2).
- Baykal, H., ve Baykal, T. (2008). Küreselleşen Dünya'da Çevre Sorunları/Environmental problems in a globalized World. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9).
- Bayram, A. T., & Kavlak, H. T. (2021). Rekreasyon ve teknoloji. İçinde Güneş S.G. & Varol F. (Ed.), *Rekreasyon: disiplinlerarası yaklaşım ve örnek olaylar* (pp. 383 -402). Nobel Kitabevi.
- Berdimuratova, A. K., ve A. J. Mukhammadiyarova. (2020). "Philosophical and Methodological Aspects of The Interaction of Natural Environment and Man". *International Journal of Pharmaceutical Research* 12(3): 1722- 27.
- Çabuk, B. ve Karacaoğlu Ö. C. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 36(1), 189-198.
- Çağatay GÜLER. 2012. "Çevre Sağlığı (Çevre ve Ekoloji Bağlantılarıyla)" Ankara. Yazıt Yayıncılık.
- Conine, A., Xiang, W. N., Young, J., ve Whitley, D. (2004). Planning for Multi-Purpose Greenways in Concord, North Carolina. *Landscape and Urban Planning*, 68(2-3), 271-287.
- Demirel, M., Varol, F., Bozoğlu, M. S., Alper, Kaya., & Aksu, H. S. (2022). Rekreatif Amaçlı Tenis Oynayan Bireylerde Akış Deneyimi Ve Serbest Zaman İlgilenimi. *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (9), 54-66.
- Dündar, A. K., Ve Gülcan, B. (2022). Turizm ve Rekreasyonda Stebbins' in Ciddi Boş Zaman Teorisinin Bibliyometrik Analizi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(9), 1235-1248.
- Goyal, K., ve Kumar, S. (2021). Financial literacy: A systematic review and bibliometric analysis. *International Journal of Consumer Studies*, 45(1), 80-105.
- Gözen, E. (2020). Rekreasyon Bilim Dalının Geçmişten Günümüze Bibliyometrik Analizi. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 19(2), 572-588.
- Gülersen, G. (1992). "Dikkat Dünya Tektir" Ankara. Ümit Yayıncılık.
- Güneş, S. G., Gündoğdu, K., ve Aksu, H. S. (2021). ULAKBİM Tarafından Taranan Ulusal Hakemli Dergilerde Yayımlanmış Gönüllü Turizm Konulu Makalelerin Bibliyometrik Analiz.
- Güneş, S. G., Varol, F., Ve Aksu, H. S. (2021). TR Dizinde Taranan Dergilerde Yayımlanan Rekreasyon Konulu Makalelerin Bibliyometrik Analizi. Co-Editors, 1.
- Hall, C. M. (2010). A Citation Analysis of Tourism Recreation Research. *Tourism Recreation Research*, 35(3), 305-309.
- Genç, N., Bulut, Z. ve Yılmaz, G. Açık Alan Rekreasyonu ve Sürdürülebilirlik Kavramlarını Bir Arada Kullanan
- Jiang, Y., Ritchie, B. W., ve Benckendorff, P. (2019). Bibliometric visualisation: An application in tourism crisis and disaster management research. *Current Issues in Tourism*, 22(16), 1925-1957.
- Kariel, H. G., & Draper, D. L. (1992). Outdoor recreation in mountains. *GeoJournal*, 27(1), 97-104.
- Kavlak, H. T., Düzgün, E., Karaçar, E., & Zararsız, H. F. (2021). Tiyatro Oyuncularının Boş Zaman Tatminleri ve Yaşam Doyumları Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research/JRTR*, 8(1), 73-93.
- Kavlak, H.T., Bayram, A.T., & Çelen, O. (2020). K kuşağının rekreyasyona katılımı ve yaratıcı düşünme eğilimi arasındaki ilişki. İçinde Bayazit B., Karaçar E., & Yılmaz O. (Ed.), *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Kitabı-3* (pp. 44-56). Çizgi Kitabevi.
- Lapa, T. Y. ve Köse. E. (2021). Geçmişten günümüze serbest zaman çalışmalarının bibliyometrik analizi: journal of leisure research örneği. *Spor Bilimleri Dergisi*, 32(1), 38-52.
- Maltaş, A. (2015). Ekoloji Ekseninde İnsan-Doğa İlişkisi ve Özne Sorunu. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 17 (29): 1-8.
- Oliveira, F., Pintassilgo, P., Mendes, I., ve Silva, J. A. (2010). Planning forest recreation: environmental economic instruments and the public participation. *Sustainable Tourism IV*, 139, 467-476.
- Polat, Z. A., Saraçoğlu, A., ve Duman, H. (2019). Harita Dergisi'nin bibliyometrik analizi. *Harita Dergisi*.
- Sengupta, I. N. 1992. "Bibliometrics, Informetrics, Scientometrics and Librametrics: An Overview". *Libri* 42(2): 75-98.
- Demirel, M., Aksu, H.S., & Kaya, A. (2021). *Rekreasyon ve Çevre*. G. Güneş, F., Varol (Ed.). *Rekreasyon: Disiplinlerarası Yaklaşım ve Örnek Olaylar içinde* (87-112). Ankara: Nobel Kitabevi.
- Tekeli, M., & Bozkurt, İ. Recreation And Tourism: A Bibliometric Analysis Based On A Scopus Database. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(5), 1291-1308.
- Toker, A. (2021). Yayımla veya Yok Ol! Rekreasyon Yönetimi Araştırmaları Nereye Gidiyor? Bibliyometrik Bir Değerlendirme. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 2107-2126.
- Tosun, C. (2001). Challenges of sustainable tourism development in the developing world: the case of Turkey. *Tourism management*, 22(3), 289-303.

Uluslararası Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Tourism And Recreation*, 4(1), 42-49.

- Varol, F., Aksu, H. S., & Demirel, M. (2022). Evaluation of outdoor recreation potential of destinations in terms of paragliding: The case of Konya. *Tourism and Recreation*, 4(1), 13-23.
- Vishwakarma, P., Ve Mukherjee, S. (2019). Forty-Three Years Journey Of Tourism Recreation Research: A Bibliometric Analysis. *Tourism Recreation Research*, 44(4), 403-418.
- Yersüren, S., Ve Özel, Ç. H. (2020). Boş Zaman ve Rekreasyon Konulu Tezler Üzerine Bibliyometrik Bir Çalışma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 1139-1159.
- Zhang, X., Chen, H., Wang, W., ve Ordóñez de Pablos, P. (2016). What is the role of IT in innovation? A bibliometric analysis of research development in IT innovation. *Behaviour & Information Technology*, 35(12), 1130-1143.